

Nader onderzoek naar poelkikker (*Pelophylax lessonae*) te Stadskanaal

In verband met een gepland zonnepark

Balk, A.R.

Bureau Waardenburg
Ecologie & Landschap

Nader onderzoek naar poelkikker (*Pelophylax lessonae*) te Stadskanaal

In verband met een gepland zonnepark

Ing. A.R. Balk

Status uitgave: concept

Rapportnummer: 18-207
Projectnummer: 18-0572
Datum uitgave: 27 juli 2018
Foto's omslag: A.R. Balk / Bureau Waardenburg bv
Projectleider: drs. J.H. van der Heide
Tweede lezer: drs. J.H. van der Heide
Naam en adres opdrachtgever: PowerField Nederland N.V.
Hogendijk 25, 9101 WV, Dokkum
Akkoord voor uitgave: G.H. Bonhof

Paraaf:

Graag citeren als: Balk, A.R. 2018. Nader onderzoek naar poelkikker (*Pelophylax lessonae*) te Stadskanaal. Bureau Waardenburg Rapportnr. 18-207. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Trefwoorden: nader onderzoek, poelkikker, mitigatie, sloten, dempen, bastaardkikker

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / PowerField Nederland N.V.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001: 2015. Bureau Waardenburg bv hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Bureau Waardenburg bv
Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

In 2016 is door Koeman en Bijkerk bv een quickscan uitgevoerd (Jipping KD en van der Heide JH (2016)). PowerField Nederland N.V. is voornemens om een zonnepark aan te leggen en daarvoor enkele sloten te dempen en één te verbreden. Uit de quickscan bleek dat mogelijk poelkikker voorkomt in het gebied. Om zekerheid te verkrijgen om het voorkomen van poelkikker is nader onderzoek uitgevoerd naar poelkikker.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

Jan Erik van der Heide	projectleiding, veldwerk, kwaliteitszorg
Anne Balk	rapportage, veldwerk, fotografie

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is door Certiked ISO gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2008.

Wij bedanken Jeffrey Janssen van PowerField Nederland N.V. voor de prettige samenwerking tijdens dit project.

Disclaimer

De studie betreft een beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren. Deze beoordeling is gebaseerd op bronnenonderzoek, veldonderzoek en deskundigenoordeel. Veldonderzoek is altijd een momentopname. Bureau Waardenburg waarborgt dat het onderzoek is uitgevoerd door deskundige onderzoekers volgens de gangbare standaardmethoden. Het bureau is niet aansprakelijk voor waarnemingen van soorten door derden en waarnemingen die na afronding van de studie bekend worden gemaakt.

Inhoud

Voorwoord	3
Samenvatting	5
1 Inleiding	6
1.1 Achtergrond	6
1.1.1 Verantwoording en actualiteit gegevens	6
2 Gebiedsbeschrijving en voorgenomen werkzaamheden.....	7
2.1 Plangebied	7
2.2 Voorgenomen werkzaamheden	7
3 Resultaten.....	9
3.1 Veldbezoek	9
3.2 Literatuuronderzoek	9
4 Effectbepaling en toetsing.....	10
4.1 Wet natuurbescherming	10
4.2 Functie van het gebied voor poelkikker	10
4.3 Effecten van de geplande werkzaamheden op poelkikker	10
4.4 Maatregelen om negatieve effecten te mitigeren en compenseren.....	11
4.5 Aanbevelingen.....	11
5 Conclusie	12
5.1 Overtreding verbodsbepalingen	12
5.2 Maatregelen.....	12
6 Literatuur	13
Bijlage I – bouwtekening plangebied	14

Samenvatting

In opdracht van PowerField Nederland N.V. te Dokkum, heeft Bureau Waardenburg een nader onderzoek naar poelkikker uitgevoerd in verband met de geplande bouw van een zonnepark aan de Wildeplaats te Stadskanaal. Men is voornemens om hiervoor één sloot te dempen en de meest noordelijke sloot te verbreden. Daarnaast zullen enkele sloten verplaatst worden.

De Wet natuurbescherming heeft als doel het voor de lange termijn beschermen en gebruiken van biodiversiteit. Sommige handelingen en ontwikkelingen kunnen de natuur schaden en zijn daarom krachtens de wet verboden. Is dat het geval dan moet er ontheffing worden aangevraagd voor het overtreden van een verbodsbepaling. Bureau Waardenburg heeft op basis van twee veldonderzoeken (d.d. 5 en 19 juli 2018) en bronnenonderzoek de effecten van deze ingreep onderzocht en beoordeeld of voor genoemd initiatief een ontheffing moet worden aangevraagd.

Tijdens het tweede veldbezoek is poelkikker aangetroffen in het plangebied. De geplande werkzaamheden zullen leiden tot overtreding van Wnb art. 3.5 ten aanzien van poelkikker. Dit geldt voor grondwerkzaamheden, het verbreden van sloten en het dempen van sloten. Op basis hiervan is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk.

De maatregelen, genoemd in hoofdstuk 4.4 en 4.5 kunnen de kans vergroten dat een ontheffing wordt toegewezen. Doel van de maatregelen is het beperken van schade aan voortplantings- en verblijfplaatsen en het waarborgen van hun functionaliteit, waardoor er geen negatief effect op de staat van instandhouding optreedt. Daarnaast worden maatregelen geadviseerd die het overwinteringshabitat voor amfibieën verbeterd.

Afgezien van de verbodsbepalingen en maatregelen voor poelkikker geldt de zorgplicht, zoals omschreven in de quickscan (Art. 1.11 van de Wnb).

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In opdracht van PowerField Nederland N.V. te Dokkum, heeft Bureau Waardenburg een nader onderzoek naar poelkikker uitgevoerd in verband met de geplande bouw van een zonnepark aan de Wildeplaats te Stadskanaal.

Men is voornemens om hiervoor enkele sloten te dempen en te verplaatsen en de meest noordelijke sloot te verbreden. Hierbij zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten. Indien poelkikker aangetroffen wordt in het plangebied, moet daarmee bij werkzaamheden rekening worden gehouden. Het is verboden de poelkikker te verstoren en zijn vaste voortplantings- en rustplaatsen te beschadigen of te vernielen (*Wnb art. 3.5*).

In dit rapport wordt verslag gedaan van bronnen- en veldonderzoek naar het voorkomen van poelkikker. Voor poelkikker zijn de effecten van de werkzaamheden bepaald en is aangegeven of mitigatie of compensatie nodig is en zo ja welke maatregelen daarvoor van toepassing zijn. Voorliggend rapport vormt de onderbouwing voor een ontheffingsaanvraag.

1.1.1 Verantwoording en actualiteit gegevens

Dit rapport is opgesteld op basis van het in 2018 uitgevoerde veldwerk, de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen. Het plangebied is onderzocht op poelkikker in de periode juli 2018. Het onderzoek is gebaseerd op het kennisdocument Poelkikker van BIJ12.

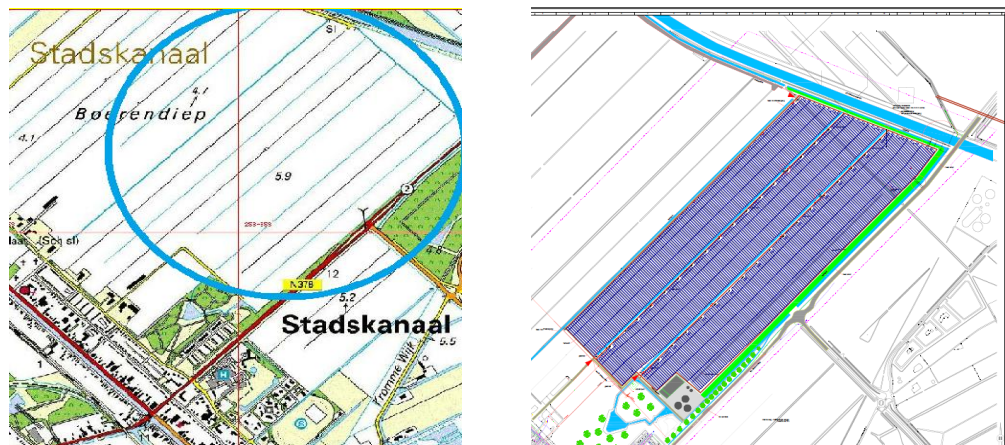
Aanvullend op het veldwerk heeft bronnenonderzoek plaatsgevonden. Voor een overzicht van poelkikker in de regio is de NDFF geraadpleegd.

De conclusie in dit rapport is gebaseerd op gegevens uit 2018. De gegevens over beschermde soorten zijn houdbaar tot 2020. Indien de in dit rapport beschreven ingreep wijzigt dan wel wordt uitgevoerd na 2020 kan een actualisatie van het onderzoek nodig zijn.

2 Gebiedsbeschrijving en voorgenomen werkzaamheden

2.1 Plangebied

Het huidige plangebied betreft circa 83 hectare landbouwgrond (zie Figuur 1). In het plangebied zelf en aan de oost- en westzijde bevinden zich diverse watergangen. Het gebied grenst aan de noordzijde aan het A.G. Wildervanckkanaal. Aan de oostzijde van het gebied, bevindt zich de Van Boekerenweg (N378). Het plangebied wordt momenteel agrarisch gebruikt; tijdens het veldbezoek werden hier aardappelen verbouwd. De meeste watergangen zijn dichtgegroeid met riet. Eén watergang is veel breder en bevat een redelijk aandeel open water, met een stuw. Bij de watergangen komt de meeste variatie in planten en kruiden voor. Tijdens het veldbezoek zijn verschillende soorten libellen aangetroffen, met name het aantal Bruine glazenmakers (*Aeshna grandis*) was hoog bij de meest noordelijke sloot. Daarnaast is een ree (*Capreolus capreolus*) gezien.

Figuur 1 Links de globale situering van het plangebied (blauw omcirkeld). Rechts de bouwtekening van het zonnepark (bron: PowerField Nederland N.V.).

2.2 Voorgenomen werkzaamheden

In bijlage I is de bouwtekening in het groot opgenomen waarop de voorgenomen inrichting van het plangebied te zien is. Eén watergang in het plangebied wordt gedempt; de rest blijft behouden ten behoeve van de waterafvoer in het gebied. De meest oostelijke watergang wordt verplaatst. De meest noordelijke sloot, net ten zuiden van het kanaal, wil men verbreden tot 10 meter. Netto neemt het oppervlak water toe ten opzicht van de huidige situatie.

Voor het zonnepark hoeven geen bomen gekapt te worden. In de toekomst is het de bedoeling dat er schapen onder de zonnepanelen komen te grazen. Mogelijk worden er kruiden ingezaaid om de biodiversiteit te verhogen. Met name insecten profiteren hiervan. Aan de noord- en de oostkant wil men een heg planten. Dit creëert luwte voor

insecten en broedgelegenheid voor algemene vogelsoorten. In het zuiden van het gebied wil men een uitzichtpunt creëren.

3 Resultaten

3.1 Veldbezoek

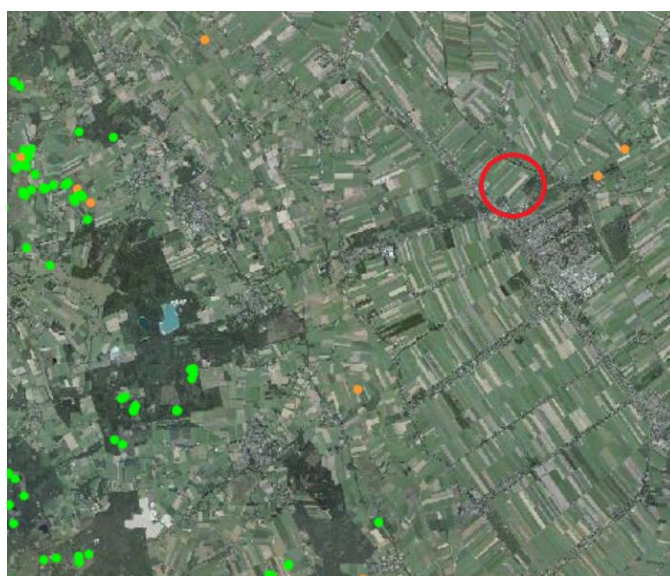
Met behulp van een RAVON schepnet zijn de sloten bemonsterd. Per bezoek is dit gedurende ongeveer 3,5 uur gedaan op de meest kansrijke locaties. Het eerste bezoek is afgelegd op 5 juli maar leverde geen gevangen kikkers op, wel zijn er circa 20 groene kikkers gezien. Tijdens het tweede veldbezoek op 19 juli 2018 zijn ongeveer twintig groene kikkers waargenomen in de noordelijke sloot. Eén kikker is gevangen en gedetermineerd als poelkikker.

In een andere sloot waar in 2016 veel groene kikkers zaten zijn slechts zo'n tien groene kikkers waargenomen. Er is één goede zichtwaarneming gedaan van een bastaardkikker. Deze kikker was op het oog al te groot voor poelkikker. Mogelijk zijn er in 2018 minder groene kikkers aanwezig dan in 2016. Door de aanhoudende droogte stond de noordelijke sloot deels droog waardoor minder geschikt habitat over is voor poelkikker. Dit zal ook het voortplantingssucces negatief beïnvloeden. Er zijn tijdens het veldbezoek slechts enkele larven gevangen in deze sloot.

3.2 Literatuuronderzoek

Volgens de NDFF bevindt de dichtstbijzijnde populatie poelkikker zich op een afstand van ongeveer 13 kilometer (NDFF, 2018(i)). De oranje stippen dichtbij het plangebied zijn oude waarnemingen (uit 1991 en 1992).

Onderstaande informatie is afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden

Figuur 2 Het plangebied is aangegeven met een rode cirkel. De groene stippen zijn waarnemingen van poelkikker. (NDFF, 2018(i))

4 Effectbepaling en toetsing

4.1 Wet natuurbescherming

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (Wnb) van kracht geworden. De Wnb heeft als doel het behoud van de biodiversiteit en duurzaam gebruik van de bestanddelen daarvan. De wet regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, van soorten planten en dieren en van houtopstanden.

De regels die toezien op bescherming van Natura 2000-gebieden zijn opgenomen in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' van de Wnb. De verbodsbepalingen ten aanzien van beschermde soorten planten en dieren zijn in de Wnb opgenomen in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en beschreven per beschermingsregime. De regels voor houtopstanden zijn beschreven in Hoofdstuk 4 van de wet.

Bij de bouw van het zonnepark moet rekening worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied. Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen.

De Wnb onderscheidt bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

- Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Wnb § 3.1),
- Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (Wnb § 3.2) en
- Beschermingsregime andere soorten (Wnb § 3.3).

Poelkikker valt onder de Habitatrichtlijn (Wnb § 3.2). Als de voorgenomen ingreep kan leiden tot het overtreden van verbodsbepalingen, wordt nagegaan of de effecten gemitigeerd kunnen worden, of dat een ontheffing moet worden aangevraagd.

4.2 Functie van het gebied voor poelkikker

De poelkikker komt in elk geval voor in de meest noordelijke sloot van het plangebied. Het is goed mogelijk dat hij ook in de rest van het plangebied voorkomt; er zijn meerdere geschikte sloten. De sloten waarin hij voorkomt worden gebruikt als voortplantingshabitat. Aangezien de poelkikker doorgaans op het land overwintert is de omringende vegetatie van belang als vaste rustplaats.

4.3 Effecten van de geplande werkzaamheden op poelkikker

De geplande werkzaamheden zullen de poelkikker verstoren en mogelijk doden. Het dempen van sloten kan leiden tot beschadiging of vernieling van vaste voortplantings- en rustplaatsen. Dit alles is verboden volgens *Wnb art. 3.5*. Het verbreden van de meest noordelijke sloot kan de sloot als voortplantingslocatie geschikter maken. De sloot dient ondiep te blijven om als voortplantingshabitat van poelkikker te dienen.

4.4 Maatregelen om negatieve effecten te mitigeren en compenseren

Aangezien zowel bastaard- als poelkikker voorkomt zijn er het gehele jaar amfibieën in het water; bastaardkikkers overwinteren doorgaans in de modder op de bodem van de sloot. Door in september de te dempen sloten droog te zetten zullen alle groene kikkers het water verlaten. Eventuele late kikkervisjes (mogelijk ook van poelkikker) en andere waterdieren dienen door een ecooloog te worden afgevangen met behulp van een schepnet. Deze dieren dienen in nabijgelegen geschikt water te worden vrijgelaten.

In de winter kan de noordelijkste sloot verbreedt worden. Onder begeleiding van een ecooloog wordt eerst de grond achter de oever weggegraven. Daarna wordt de tussenliggende oever verwijderd waardoor een bredere sloot ontstaat met een flauwe oever. De bastaardkikkers die in de sloot overwinteren worden op deze manier niet verstoord en de poelkikkers die op het land overwinteren ook niet.

4.5 Aanbevelingen

De volgende maatregelen zullen het habitat in de toekomst verbeteren voor poelkikker en amfibieën in het algemeen. Bij de aanvraag van een ontheffing kunnen deze maatregelen genoemd worden als 'groene plus'.

Boomstronken en snoeiafval kunnen op een afstand tot 100 meter van het water in rillen verwerkt worden. Dit kan onder de zonnepanelen. Hierin kunnen amfibieën zoals poelkikker overwinteren. Daarnaast geven rillen ook schuilmogelijkheden voor kleine marterachtigen. De heg die ten zuiden van de noordelijke sloot gepland staat zou voor ongewenste schaduw kunnen zorgen. Eventueel kan er voor gekozen worden om de heg niet te plaatsen of deze laag te houden.

5 Conclusie

5.1 Overtreding verbodsbepalingen

De geplande werkzaamheden zullen leiden tot overtreding van Wnb art. 3.5 ten aanzien van poelkikker. Dit geldt voor grondwerkzaamheden, het verbreden van sloten en het dempen van sloten. Op basis hiervan is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk.

De maatregelen, genoemd in hoofdstuk 4.4 en 4.5 kunnen de kans vergroten dat een ontheffing wordt toegewezen. De staat van instandhouding van poelkikker zal door de werkzaamheden niet worden aangetast; binnen het plangebied is slechts een kleine populatie aanwezig.

Afgezien van de verbodsbepalingen voor poelkikker geldt de zorgplicht, zoals omschreven in de quickscan (Art. 1.11 van de Wnb).

5.2 Maatregelen

Doel van de maatregelen is het beperken van schade aan voortplantings- en verblijfplaatsen en het waarborgen van hun functionaliteit, waardoor er geen negatief effect op de staat van instandhouding optreedt.

De verbreding van de sloot compenseert in leefgebied voor amfibieën wat verloren gaat bij het dempen van een andere sloot. Het oppervlak aan water zal toenemen, en de noordelijke sloot zal een veel geschikter habitat voor amfibieën vormen dan de sloot die gedempt wordt.

Door de inrichting op het land ook af te stemmen op amfibieën, kan er ook geschikt overwinteringshabitat voor de poelkikker gecreëerd worden. De heg die gepland staat ten zuiden van de meest noordelijke sloot mag niet voor schaduw te zorgen op de oever. Dit zou het habitat minder geschikt maken voor poelkikker. Verder kunnen er boomstronken en snoeiafval op een afstand tot 100 meter van het water in een houtwal verwerkt worden. Hierin kan poelkikker overwinteren.

6 Literatuur

Jipping KD en van der Heide JH, 2016. Toetsing Flora- en faunawet in verband met de voorgenomen aanleg van een zonnepark te Stadskanaal. KenB rapport 2016-078. Koeman en Bijkerk bv, Haren.

NDFD 2018 (i), poelkikker op ong. 20 kilometer rondom het plangebied. www.ndff.nl

Bijlagen

Bijlage I – bouwtekening plangebied

